

พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ

พ.ศ. ๒๕๕๓

นางสนธิกาญจน์ เพื่อนสงคราม
วิทยากรชำนาญการพิเศษ
กลุ่มงานกฎหมาย ๒ สำนักกฎหมาย

บทความใช้เพื่อการนำออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา
รายการเจตนารมณ์กฎหมาย
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓

เรียบเรียงโดย
สนธิกาญจน์ เพื่อนสงคราม
วิทยากรชำนาญการพิเศษ

ความสำคัญ

วัฒนธรรมมีความสำคัญต่อวิถีชีวิต ความเชื่อ ความคิด และเป็นรากฐานของการดำรงชีวิต และความเป็นอยู่ของมนุษย์ทุกคน รวมทั้งยังสามารถบอกถึงเอกลักษณ์และวิถีชีวิตของตนเอง และแสดงถึงรากเหง้าพื้นฐานของความเป็นชาติที่สืบทอดจากบรรพบุรุษมาตั้งแต่อดีต วัฒนธรรมเป็นตัวกำหนดทิศทางให้บุคคล กลุ่มคนในสังคมนั้น ๆ ยึดถือแล้วนำไปปฏิบัติให้เป็นไปในแนวเดียวกัน วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ไม่คงที่ สามารถปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้เกิดความเหมาะสมและความอยู่รอดของสังคม ผู้สร้างวัฒนธรรมคือมนุษย์ และสังคมเกิดขึ้นก็เพราะมนุษย์ ฉะนั้น วัฒนธรรมกับสังคมจึงเป็นสิ่งคู่กัน เป็นสิ่งที่แยกจากกันไม่ได้ การที่จะทำความเข้าใจคำว่าสังคมและวัฒนธรรมนั้นอาจถูกมองว่าเป็นเรื่องที่ค่อนข้างเข้าใจยาก เพราะมีลักษณะทั้งในเชิงนามธรรม เช่น ความเชื่อ กิริยามารยาท ขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นต้น และเชิงรูปธรรม เช่น บ้านเรือน วัดและศิลปกรรม ประติมากรรมต่าง ๆ สิ่งของเครื่องใช้ เป็นต้น วัฒนธรรมมีผลต่อความสำเร็จขององค์กร มีการเจริญเติบโต มีการเปลี่ยนแปลง และมีการเสื่อมสลาย โดยที่การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมก่อให้เกิดการเคลื่อนไหวทางสังคม มีการถ่ายทอดความรู้จากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง โดยได้รับความรู้นั้นไว้เป็นมรดกตกทอดสืบทอดกันมา ในแต่ละสังคมย่อมมีวัฒนธรรมและเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละสังคม หากสังคมมีขนาดใหญ่หรือมีความซับซ้อนมากเพียงใด ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ก็มักจะมีเพิ่มมากขึ้น วัฒนธรรมต่าง ๆ ของแต่ละสังคมอาจเหมือนหรือแตกต่างกันได้ อันเนื่องมาจากความแตกต่างทางด้านความเชื่อ เชื้อชาติ ศาสนาและถิ่นที่อยู่ เป็นต้น ประเทศไทยมีวัฒนธรรมหลายอย่างที่ถูกนำเสนอผ่านวิถีชีวิตประจำวัน ขนบธรรมเนียมประเพณีและงานเทศกาลต่าง ๆ เห็นได้จากหลาย ๆ วัฒนธรรมมีการผสมผสาน มีการแลกเปลี่ยน วัฒนธรรมอยู่อย่างต่อเนื่อง แต่ก็มีวัฒนธรรมส่วนหนึ่งที่ถูกบิดเบือนหรือผิดเพี้ยนไปจากจุดประสงค์และรูปแบบเดิม จนทำให้ได้รับข้อมูลไปแบบผิด ๆ หรือเป็นประเพณีที่ไม่มีการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับยุคสมัย ดังนั้น การรักษาหรืออรรถาธิบายซึ่งวัฒนธรรมเดิมจึงต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาวัฒนธรรมให้เกิดความเหมาะสม มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่และเป็นไปตามยุคสมัย

ความหมายของวัฒนธรรม

วัฒนธรรม ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า “culture” มาจาก ภาษาลาติน คือ cultura ซึ่งแตกมาจาก คำว่า colere หมายถึง การเพาะปลูกและบำรุงให้เจริญงอกงาม (cultivate)

ในสังคมไทยคำว่า วัฒนธรรม ได้ถูกนิยามโดยรากศัพท์ภาษาบาลีและสันสกฤต คำว่า วฒฒน (วัฒนธรรม) หมายถึง ความเจริญ งอกงาม ส่วน ธรรม (ธรรม) หมายถึง ความดี ความงาม กฎระเบียบ ข้อปฏิบัติ เมื่อรวมกันเป็นวัฒนธรรม หมายถึง ความดี

วัฒนธรรม หมายถึง ลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงามของสังคม ความเจริญนั้น แสดงออกได้ด้วยความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียวก้าวหน้าของชาติและศีลธรรมอันดีของประชาชน

วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่แสดงถึงความเจริญงอกงามทั้งทางจิตใจและทางวัตถุ สิ่งที่แสดงให้เห็นวัฒนธรรมของสังคมมีหลายอย่าง เช่น ความรู้สึกนึกคิดของสมาชิกในสังคม การรู้จักควบคุมอารมณ์โดยเฉพาะเมื่อเกิด

ความขัดแย้ง มารยาทที่ขัดเกลาเรียบร้อย สุภาพเหมาะสมสอดคล้องตามบริบทของสถานการณ์ ความรู้จักรักษาสีทิว
ของผู้อื่นและของตน เป็นต้น

วัฒนธรรมของชาติเป็นสิ่งที่ทำให้ชาติดำรงอยู่ได้ ถ้าชาติไม่มีวัฒนธรรม หรือคนในชาติไม่รักษา
วัฒนธรรมของตนจะถูกกลืนชาติได้ง่าย ๆ การศึกษาประวัติศาสตร์ทำให้ทราบว่า ชาติที่แม้จะมีกำลังอำนาจ
หากไม่มีวัฒนธรรมก็อาจถูกชาติที่มีวัฒนธรรมแข็งแกร่งกว่ากลืน เนื่องจากรับวัฒนธรรมของชาติอื่นมาเป็นของตน

ประเภทของวัฒนธรรม

การแบ่งประเภทของวัฒนธรรมสามารถแบ่งได้หลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับพื้นฐานแนวความคิด
อาจจะแบ่งประเภทในลักษณะทั่วไปเพื่อให้เห็นขอบเขตกว้าง ๆ หรืออาจแบ่งประเภทเพื่อให้ได้รายละเอียด
ที่ชัดเจน การแบ่งประเภทของวัฒนธรรมแบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภทใหญ่ คือ

(๑) วัฒนธรรมที่เป็นวัตถุ (Material Culture) หมายถึง วัฒนธรรมด้านรูปธรรม เป็นวัฒนธรรม
ที่สามารถสัมผัสได้ มีรูปร่าง หรือเป็นสิ่งของต่าง ๆ ที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นมาใช้ในการดำรงชีวิต เช่น บ้านเรือน
อาหาร เครื่องมือเครื่องใช้ และยารักษาโรค เป็นต้น

(๒) วัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ (Non – material Culture) หมายถึง วัฒนธรรมด้านนามธรรม
เป็นวัฒนธรรมที่ไม่สามารถสัมผัสได้ ได้แก่ ภาษา ถ้อยคำที่ใช้พูด ความคิด ค่านิยม ประเพณี ความเชื่อที่มนุษย์
ยึดถือเกี่ยวกับศาสนา ลัทธิทางการเมือง วัฒนธรรมประเภทนี้บางครั้งรวมเอากติกาการแข่งขันกีฬา ความชำนาญ
ของผู้เล่นหรือผู้แข่งขัน แนวความคิดเกี่ยวกับยุทธวิธีของผู้แข่งขัน รวมทั้งพฤติกรรมที่เป็นที่มาของผู้แข่งขัน
และผู้ดูการแข่งขันไว้ด้วย

การจัดประเภทตามเนื้อหาของวัฒนธรรม จะแยกได้ ๔ ประเภทดังนี้

๑. คติธรรม คือ วัฒนธรรมทางศีลธรรมและทางจิตใจ อันเป็นคติหรือหลักการดำเนินชีวิต
ที่ส่วนใหญ่รับมาจากหลักธรรมทางศาสนา มีความเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจเป็นสำคัญ

๒. วัตถุธรรม คือ วัฒนธรรมทางวัตถุ หมายถึง วัตถุทางศิลปกรรม เช่น เจดีย์ บ้านเรือน รวมถึง
เครื่องอุปโภคทั้งหลาย ซึ่งถือว่าเป็นวัตถุทั้งสิ้น โดยคนในสังคมร่วมกันประดิษฐ์ขึ้นมาเพื่ออำนวยความสะดวก
ในการดำรงชีวิต

๓. เนติธรรม คือ วัฒนธรรมทางกฎหมายหรือขนบธรรมเนียมจารีตประเพณีที่มีความสำคัญ
เสมอด้วยกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ เพื่อให้สมาชิกปฏิบัติตาม

๔. สหธรรม คือ วัฒนธรรมทางสังคม เป็นวัฒนธรรมในการติดต่อเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์
หรือมารยาทในสังคม หรือสมาชิกพึงปฏิบัติต่อกันในโอกาสต่าง ๆ

ลักษณะของวัฒนธรรม

วัฒนธรรมถูกสร้างขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ มนุษย์ยังคิดความคิด
ของมนุษย์ก็ยิ่งแตกฉานขึ้น วัฒนธรรมจึงไม่คงที่หรือตายตัว ลักษณะของวัฒนธรรมที่สำคัญอาจกล่าวได้
โดยสรุปดังนี้

๑. วัฒนธรรมเกิดจากการเรียนรู้วัฒนธรรม ไม่ใช่สิ่งที่ติดตัวมนุษย์มาแต่กำเนิด และไม่ใช่
สิ่งที่อาจถ่ายทอดทางพันธุกรรมได้ เช่น การสร้างที่อยู่อาศัยของมนุษย์ย่อมแตกต่างไปจากรังของผึ้ง เพราะผึ้ง
สร้างรังขึ้นโดยสัญชาตญาณที่เป็นไปเองตามธรรมชาติ โดยไม่ต้องมีการเรียนรู้หรือสั่งสอน แต่การสร้างที่อยู่อาศัย
ของมนุษย์เป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ของสมาชิกในสังคมนั้น ดังนั้น วัฒนธรรมเกิดขึ้นในหมู่มนุษย์จะต้อง
มีการเรียนรู้จากมนุษย์ที่เป็นสมาชิกในสังคมเท่านั้น

๒. วัฒนธรรมเป็นมรดกของสังคม วัฒนธรรมเป็นผลของการถ่ายทอดและการเรียนรู้จากสมาชิก รุ่นหนึ่งไปสู่สมาชิกรุ่นต่อไป การถ่ายทอดวัฒนธรรมไปสู่สมาชิกนั้นจะต้องใช้ระยะเวลายาวนาน เครื่องมือสำคัญในการถ่ายทอดวัฒนธรรมก็คือ การที่มนุษย์มีภาษาเป็นสื่อกลาง ภาษาจึงช่วยให้มนุษย์ได้แสดงความรู้สึก และสามารถเข้าใจผู้อื่นได้ ช่วยให้การถ่ายทอดวัฒนธรรมสืบต่อมาเป็นมรดกทางสังคม

๓. วัฒนธรรมเป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิต บุคคลที่เกิดในสังคมใดก็จะเรียนรู้วัฒนธรรมของสังคมนั้น วัฒนธรรมของแต่ละสังคมมีความแตกต่างกัน ซึ่งไม่อาจนำมาเปรียบเทียบกันได้ว่าวัฒนธรรมใดดีกว่ากัน เพราะวัฒนธรรมแต่ละวัฒนธรรมย่อมมีความเหมาะสมตามสภาพแวดล้อมของแต่ละสังคม เช่น วัฒนธรรมไทยก็มีแบบแผนการดำเนินชีวิตในลักษณะหนึ่ง ไม่ว่าจะในด้านการแต่งกาย อาหารการกิน ความเป็นอยู่ วัฒนธรรมของชาวญี่ปุ่นก็มีแบบแผนการดำเนินชีวิตในอีกลักษณะหนึ่งที่แตกต่างไปจากวัฒนธรรมไทย จึงกล่าวได้ว่าวิถีชีวิตของคนไทย คนญี่ปุ่นหรือชาติอื่น ๆ จะมีวิถีชีวิตที่เป็นลักษณะของตนเอง

๔. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้จากที่มนุษย์คิดค้นสิ่งใหม่ ๆ หรือปรับปรุงของเดิมให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป จึงทำให้วัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงไป จึงทำให้วัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เช่น การประดิษฐ์รถยนต์ทำให้ระยะเวลาในการติดต่อรวดเร็ว การขนย้ายสินค้าและการให้บริการรวดเร็วขึ้น อันมีผลทำให้เกิดการสร้างถนนหนทางมากมาย และยังก่อให้เกิดผลต่อสังคมในด้านอื่น ๆ ตามมาอีกมาก

๕. วัฒนธรรมมีลักษณะเป็นการแสดงถึงรูปแบบของความคิด ในการแสดงพฤติกรรมของมนุษย์ วัฒนธรรมเป็นผลมาจากการช่วยกันกำหนดรูปแบบของความคิดในการแสดงพฤติกรรมของสมาชิก โดยสมาชิกรับรู้ร่วมกัน และประพฤติปฏิบัติตามแนวความคิดนั้น เช่น คนไทยพบหน้ากันจะยกมือไหว้เป็นการทักทายซึ่งกันและกัน ส่วนชาวตะวันตกจะทักทายด้วยการจับมือ

๖. วัฒนธรรมมิใช่เป็นของผู้ใดผู้หนึ่งโดยเฉพาะ แต่วัฒนธรรมเป็นของส่วนรวม ซึ่งเกิดจากการที่มนุษย์อยู่ร่วมกัน และสร้างรูปแบบในการดำเนินชีวิตในสังคมร่วมกัน วัฒนธรรมจึงมิใช่สิ่งที่สมาชิกในสังคมคนใดคนหนึ่งยอมรับและถือปฏิบัติเท่านั้น

สำหรับในส่วนของวัฒนธรรมไทย

วัฒนธรรมไทย หมายถึง วิธีการดำรงชีวิตที่ต้งงาม ได้รับการสืบทอดจากอดีตสู่ปัจจุบัน เป็นผลผลิตของมนุษย์ที่แสดงถึงความเจริญองงาม ทั้งด้านวัตถุ แนวคิดจิตใจ วัฒนธรรมในท้องถิ่นจะเป็นเอกลักษณ์ของสังคมท้องถิ่นนั้นๆ วัฒนธรรมคงอยู่ได้เพราะการเรียนรู้ของมนุษย์ตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน และสร้างสรรค์พัฒนาขึ้นใหม่อย่างต่อเนื่อง

วัฒนธรรมไทยมาจากแหล่งที่มาที่ต่างกันและเกิดการหล่อหลอมกันขึ้นจนเป็นวัฒนธรรมที่มีความเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ลักษณะที่สำคัญของวัฒนธรรมไทยมีดังนี้

๑. เป็นวัฒนธรรมแบบเกษตรกรรม คนไทยมีความเกี่ยวข้องกับน้ำ ผู้คนส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำการเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ ดังนั้นวัฒนธรรมประเพณีและวิถีชีวิตส่วนใหญ่จึงมักเกี่ยวข้องกับน้ำ และการเกษตร เช่น ประเพณีการทำขวัญข้าว หรือประเพณีการลงแขกเกี่ยวข้าว ซึ่งพบเห็นได้ทั่วไปตามชนบท เป็นต้น

๒. เป็นวัฒนธรรมที่ยึดถือการกุศล คนไทยนิยมทำบุญในงานเทศกาลต่าง เพื่อเป็นสิริมงคล และเพื่ออุทิศบุญกุศลให้ญาติผู้ใหญ่ที่ล่วงลับไปแล้ว ดังนั้น จึงสังเกตเห็นได้ว่างานพิธีมงคลหรืออวมงคลไทย มักจะมีการทำบุญเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของงานพิธีเหล่านั้นด้วย

๓. เป็นวัฒนธรรมที่ยึดถือเครือญาติ สังคมไทยมีความสัมพันธ์กันโดยยึดหลักอาวุโส คนที่มีอายุน้อยกว่าจะให้ความเคารพผู้ที่มีอายุมากกว่าหรืออาวุโสกว่า เพราะถือว่าผู้อาวุโสเป็นผู้ที่สูงด้วยประสบการณ์พบเห็นเรื่องราวในชีวิตมาก่อนผู้ที่มีอายุน้อย การเข้าหาและพูดคุยกับท่านเหล่านั้นจะทำให้ได้รับประสบการณ์ที่ดีแล้วนำมาปรับใช้ในชีวิตได้ ดังสุภาษิตของไทยประโยคหนึ่งว่า “เดินตามหลังผู้ใหญ่ สุนัขไม่กัด”

๔. เป็นวัฒนธรรมที่ยึดถือพิธีกรรม มีขั้นตอนในการประกอบพิธีตามความเชื่อและมุ่งหวังความมีหน้ามีตาในการจัดงาน เช่น การแต่งงาน โดยส่วนใหญ่ในสังคมไทยจะมีพิธีกรรมมากมาย ตั้งแต่การแห่ขันหมากมาสู่ขอ การรดน้ำสังข์ช่วยพรคู่บ่าวสาวและจัดงานเลี้ยงฉลองสมรสโดยเชิญญาติพี่น้อง เพื่อนฝูงของเจ้าบ่าวเจ้าสาวมาร่วมเป็นเกียรติในงาน เป็นต้น

๕. เป็นวัฒนธรรมที่นิยมความสนุกสนาน กิจกรรมต่าง ๆ ของสังคมไทยส่วนใหญ่จะมีการสอดแทรกความสนุกสนานไว้ด้วยเสมอ มีการร้อง รำ ทำเพลง จนเกิดเป็นเพลงฉ่อย เป็นต้น ซึ่งถือว่าเป็นการเล่นเพื่อผ่อนคลายความเหน็ดเหนื่อยหลังเสร็จสิ้นฤดูเก็บเกี่ยวเป็นวัฒนธรรมที่มีการผสมผสาน วัฒนธรรมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันได้รับการผสมผสานมาจากการเผยแพร่ทางวัฒนธรรมของสังคมอื่น เช่น ศาสนาพราหมณ์เป็นที่มาของประเพณีต่าง ๆ ซึ่งได้รับการปฏิบัติสืบทอดในสังคม เช่น พิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ การตั้งศาลพระภูมิ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีวัฒนธรรมตะวันตกที่กำลังเข้ามามีอิทธิพลมากในสังคมไทย เช่น ด้านเทคโนโลยี การแต่งกาย และอาหาร เป็นต้น

ความเป็นมาของร่างพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ....

ร่างพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. .... และร่างพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวงทบวง กรม (ฉบับที่...) พ.ศ. .... นี้ มีผู้เสนอเข้าสู่การพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรจำนวน ๔ ร่าง ประกอบด้วย (๑) คณะรัฐมนตรี (๒) นายไพจิตร ศรีวรขาน กับคณะ (๓) นางสาวผ่องศรี ธาราภูมิ กับคณะ (๔) นางพัฒนา สังขทรัพย์ กับคณะ ทั้ง ๔ ร่าง มีหลักการเป็นการปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยวัฒนธรรมแห่งชาติ และกฎหมายว่าด้วยสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน โดยเป็นการยุบเลิกสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ในกระทรวงวัฒนธรรม และจัดตั้งกรมวัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญาขึ้นแทนในกระทรวงวัฒนธรรม จึงต้องโอนบรรดากิจการ ทรัพย์สิน สิทธิ ข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง เงินงบประมาณของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ไปเป็นของกรมวัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญา

ตามนัยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๖ ที่มีเจตนารมณ์เพื่อรับรองบุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชน ชุมชนท้องถิ่น หรือชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ย่อมมีสิทธิอนุรักษ์ฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ โดยบุคคลหลายคนร่วมกันมีวัตถุประสงค์เดียวกัน เพื่อดำเนินกิจกรรมร่วมกัน ย่อมก่อให้เกิดเป็นสิทธิชุมชน ชุมชนท้องถิ่น หรือชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม แยกจากสิทธิส่วนบุคคล จึงมีสิทธิจัดการ และใช้ประโยชน์ อนุรักษ์ หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นโดยตรง เพื่อให้ทุกชุมชนสามารถอนุรักษ์ประเพณีของตน รวมทั้งดูแลทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชนนั้น นอกจากนี้ มาตรา ๗๓ ยังกำหนดให้เป็นหน้าที่ของบุคคลในการพิทักษ์ ปกป้อง และสืบสานศิลปวัฒนธรรมของชาติ ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีเจตนารมณ์เพื่อให้ประชาชนมีหน้าที่เสียสละและรับผิดชอบต่อส่วนรวม

พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๔๘๔ และพระราชบัญญัติสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๒๒ ต่างก็เป็นกฎหมายที่ใช้บังคับมาเป็นเวลานาน ทำให้มีบทบัญญัติหลายประการไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน ร่างพระราชบัญญัตินี้ จึงมีสาระสำคัญเป็นการปรับปรุงเพื่อให้มีการอนุรักษ์และฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ การยกย่องเชิดชูเกียรติให้แก่บุคคลที่สมควรเป็นศิลปินแห่งชาติ ผู้ทรงคุณวุฒิทางวัฒนธรรม หรือบุคคลที่มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรม ตลอดจนการปรับปรุงคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติเสียใหม่ ทั้งทางด้านองค์ประกอบเพื่อให้สอดคล้องกับโครงสร้างการบริหารราชการแผ่นดิน และเพิ่มอำนาจหน้าที่ให้กว้างขวางขึ้น เช่น ๑. การเสนอแนะและให้ความเห็นแก่คณะรัฐมนตรีในเรื่องที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมแห่งชาติ ๒. การจัดทำแผนแม่บททางวัฒนธรรม กำหนดนโยบาย และวางแนวทาง ประสานงาน เพื่อความร่วมมือทั้งภาครัฐและเอกชนในเรื่องที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมแห่งชาติ ๓. ให้คำปรึกษา แนะนำในเรื่องที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมของชาติ ๔. ควบคุมและหาวิธีปลูกฝังวัฒนธรรมของชาติในจิตใจของประชาชน เป็นต้น

นอกจากนี้ ได้ปรับปรุงกองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรม เป็นกองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรม วิถีชีวิตและภูมิปัญญา ขึ้นในกรมวัฒนธรรมวิถีชีวิตและภูมิปัญญา กระทรวงวัฒนธรรม เพื่อเป็นทุนค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิถีชีวิตและภูมิปัญญา โดยมีคณะกรรมการกองทุนจำนวนไม่เกินแปดคนที่คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติแต่งตั้งขึ้น ให้มีอำนาจพิจารณาอนุมัติโครงการหรือกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากกองทุนในเรื่องการศึกษา วิจัย พัฒนา ฟื้นฟู อนุรักษ์ ส่งเสริม และเผยแพร่งานวัฒนธรรมของชาติ

ทางการยกย่องเชิดชูเกียรติศิลปินแห่งชาติ ผู้ทรงคุณวุฒิทางวัฒนธรรม และบุคคลที่มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรม นอกจากจะเป็นไปตามกฎหมายเดิมแล้ว ได้กำหนดให้ออกเป็นกฎกระทรวงในเรื่องเกี่ยวกับประโยชน์ตอบแทนซึ่งอาจจะเป็นเงินหรือสิทธิประโยชน์อื่นที่รัฐจะให้แก่ศิลปินแห่งชาติ ส่วนผู้ทรงคุณวุฒิทางวัฒนธรรม และบุคคลที่มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรม ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติกำหนด

พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ มีด้วยกันทั้งหมด ๓๕ มาตรา แบ่งเป็น ๓ หมวด ได้แก่ หมวด ๑ การบริหารงานวัฒนธรรม ส่วนที่ ๑ คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ส่วนที่ ๒ สภาวัฒนธรรม หมวด ๒ กองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรม หมวด ๓ การยกย่องเชิดชูเกียรติ และบทเฉพาะกาล

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๔๘๔ และพระราชบัญญัติสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๒๒ ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานาน ทำให้มีบทบัญญัติหลายประการไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน สมควรปรับปรุงเพื่อให้มีการอนุรักษ์ ฟื้นฟูและส่งเสริม จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดี และทรงคุณค่าของชาติและของท้องถิ่น รวมทั้งการยกย่องเชิดชูเกียรติให้แก่บุคคลที่สมควรเป็นศิลปินแห่งชาติ ผู้ทรงคุณวุฒิทางวัฒนธรรม หรือบุคคลที่มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรม อันเป็นการรองรับและสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ประชาชนที่มีส่วนร่วมในการสืบสานเรื่องดังกล่าวได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้ ภายใต้การส่งเสริมและประสานงานของคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติและหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง เพื่อการดำเนินการให้เป็นรูปธรรม และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สาระสำคัญ

๑. นิยามศัพท์

“วัฒนธรรม” หมายความว่า วิธีการดำเนินชีวิต ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม จารีตประเพณี พิธีกรรม และภูมิปัญญา ซึ่งกลุ่มชนและสังคมได้ร่วมสร้างสรรค์ ส่งเสริม ปลูกฝัง สืบทอด เรียนรู้ ปรับปรุง และเปลี่ยนแปลง เพื่อให้เกิดความเจริญงอกงาม ทั้งด้านจิตใจและวัตถุอย่างสันติสุขและยั่งยืน

“กองทุน” หมายความว่า กองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรม

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

๒. คณะกรรมการ

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรี ซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธานกรรมการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรมเป็นรองประธานกรรมการ ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปลัดกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ปลัดกระทรวงสาธารณสุข ประธานสภาวัฒนธรรมแห่งประเทศไทย และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้มีความเชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมจำนวนไม่เกินเก้าคนเป็นกรรมการ

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ

(๑) เสนอแนะและให้ความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับนโยบายและแผนแม่บทวัฒนธรรมของชาติ

(๒) เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อจัดให้มี หรือแก้ไขกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมของชาติ

(๓) วางแนวทางและประสานนโยบายและแผน เพื่อความร่วมมือและการปฏิบัติงานขององค์กรต่าง ๆ ในหน่วยงานของรัฐและเอกชนในเรื่องที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมของชาติและการรณรงค์วัฒนธรรมอันดีงามของชาติ

(๔) ให้คำปรึกษา แนะนำ และประสานงานกับหน่วยงานของรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมวัฒนธรรมของชาติ

(๕) ควบคุมและหาวิธีปลูกฝังวัฒนธรรมของชาติในจิตใจของประชาชนเพื่อให้มีการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติ

(๖) กำกับ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมของชาติ

(๗) กำหนดแผนการเงินและแผนงบประมาณรายจ่ายประจำปีของกองทุน

(๘) พิจารณาเสนอความเห็นต่อรัฐมนตรีในการออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติ

(๙) ปฏิบัติงานอื่นใดตามที่พระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการหรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

๓. สภาวัฒนธรรม

มีการจัดตั้งสภาวัฒนธรรมในแต่ละระดับ ประกอบด้วย (๑) สภาวัฒนธรรมแห่งประเทศไทย (๒) สภาวัฒนธรรมจังหวัด (๓) สภาวัฒนธรรมอำเภอ และ (๔) สภาวัฒนธรรมตำบล

อำนาจหน้าที่ของสภาวัฒนธรรมทุกระดับ คือ

(๑) เสนอข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายและแผนแม่บทวัฒนธรรมของชาติ

(๒) เป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และแนวคิดในการดำเนินงานวัฒนธรรมโดยเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายวัฒนธรรม

(๓) ระดมทรัพยากร บุคลากร และสรรพกำลังต่าง ๆ จากหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ เพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรม

(๔) ส่งเสริม สนับสนุนและร่วมจัดกิจกรรมขององค์กรภาคีและเครือข่ายวัฒนธรรม เพื่อการอนุรักษ์ ฟื้นฟู พัฒนา สร้างสรรค์ แลกเปลี่ยน สืบทอดและแผ่ระว่างวัฒนธรรม

(๕) เผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรมและผลการดำเนินงานขององค์กรภาคีและเครือข่ายวัฒนธรรม

(๖) ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการ กระทรวงวัฒนธรรม จังหวัด หรือหน่วยงานอื่น ๆ ขอความร่วมมือทางวัฒนธรรม

๔. กองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรม

มีการจัดตั้งกองทุนขึ้นกองทุนหนึ่งในกรมส่งเสริมวัฒนธรรม เรียกว่า “กองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรม” มีวัตถุประสงค์เพื่อเงินทุนใช้จ่ายเกี่ยวกับการส่งเสริมและสนับสนุนงานวัฒนธรรม

กองทุนประกอบด้วย

(๑) เงินและทรัพย์สินที่ได้รับโอนมา

(๒) เงินอุดหนุนที่รัฐบาลจัดสรรให้จากงบประมาณรายจ่ายประจำปี

(๓) เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคหรือมอบให้

(๔) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้รับจากต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศ

(๕) ดอกผลหรือรายได้ที่เกิดจากเงินหรือทรัพย์สินของกองทุน

(๖) รายได้อื่น

๕. คณะกรรมการกองทุน

คณะกรรมการกองทุนประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการบริหารจัดการด้านการเงินและด้านวัฒนธรรม ซึ่งคณะกรรมการแต่งตั้งจำนวนไม่เกินแปดคนเป็นกรรมการ ให้อธิบดีกรมส่งเสริมวัฒนธรรมเป็นกรรมการและเลขานุการ

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุน ดังต่อไปนี้

(๑) บริหารกองทุนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์

(๒) พิจารณาอนุมัติโครงการหรือกิจกรรมทั้งของภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคชุมชน ที่ขอรับการอุดหนุนจากกองทุนให้สอดคล้องกับนโยบายวัฒนธรรมของชาติ ในเรื่องการศึกษา วิจัย พัฒนา ฟื้นฟู อนุรักษ์ ส่งเสริม และเผยแพร่งานวัฒนธรรม

(๓) ติดตามและประเมินผลการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่ได้รับการส่งเสริมหรือสนับสนุนจากกองทุน

(๔) เสนอรายงานประจำปีเกี่ยวกับสถานะการเงินและการบริหารกองทุนต่อคณะกรรมการ

(๕) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่รัฐมนตรีหรือคณะกรรมการมอบหมาย

๖. การยกย่องเชิดชูเกียรติ

บุคคลอาจได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติทางวัฒนธรรม ดังนี้

(๑) ศิลปินแห่งชาติ

(๒) ผู้ทรงคุณวุฒิทางวัฒนธรรม

(๓) บุคคลที่มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรม

บุคคลที่ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีคุณสมบัติคือ เป็นบุคคลผู้มีบทบาทเรื่องการวิจัย พัฒนา ฟื้นฟู อนุรักษ์ ให้การศึกษา ส่งเสริม และเผยแพร่ผลงานศิลปะและวัฒนธรรม รวมถึงการให้คำแนะนำและคำปรึกษาทางศิลปะและวัฒนธรรมแก่กระทรวงวัฒนธรรม

บทบัญญัติเกี่ยวกับวัฒนธรรมในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

มาตรา ๔๓ บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิ

(๑) อนุรักษ์ พื้นฟู หรือส่งเสริมภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงามทั้งของท้องถิ่นและของชาติ

(๒) จัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืนตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

(๓) เข้าชื่อกันเพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐให้ดำเนินการใดอันจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนหรือชุมชน หรืองดเว้นการดำเนินการใดอันจะกระทบต่อความเป็นอยู่อย่างสงบสุขของประชาชนหรือชุมชน และได้รับแจ้งผลการพิจารณาโดยรวดเร็ว ทั้งนี้ หน่วยงานของรัฐต้องพิจารณาข้อเสนอแนะนั้นโดยให้ประชาชนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพิจารณาด้วยตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

(๔) จัดให้มีระบบสวัสดิการของชุมชน

มาตรา ๕๐ บุคคลมีหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) พิทักษ์รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(๒) ป้องกันประเทศ พิทักษ์รักษาเกียรติภูมิ ผลประโยชน์ของชาติ และสาธารณสมบัติของแผ่นดิน รวมทั้งให้ความร่วมมือในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(๓) ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด

(๔) เข้ารับการศึกษาอบรมในการศึกษาภาคบังคับ

(๕) รับราชการทหารตามที่กฎหมายบัญญัติ

(๖) เคารพและไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น และไม่กระทำการใดที่อาจก่อให้เกิดความแตกแยกหรือเกลียดชังในสังคม

(๗) ไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือลงประชามติอย่างอิสระโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของประเทศเป็นสำคัญ

(๘) ร่วมมือและสนับสนุนการอนุรักษ์และคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งมรดกทางวัฒนธรรม

(๙) เสียภาษีอากรตามที่กฎหมายบัญญัติ

(๑๐) ไม่ร่วมมือหรือสนับสนุนการทุจริตและประพฤติมิชอบทุกรูปแบบ

มาตรา ๕๗ รัฐต้อง

(๑) อนุรักษ์ พื้นฟู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ และจัดให้มีพื้นที่สาธารณะสำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย

(๒) อนุรักษ์ คุ้มครอง บำรุงรักษา พื้นฟู บริหารจัดการ และใช้หรือจัดให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ ให้เกิดประโยชน์อย่างสมดุล

และยั่งยืน โดยต้องให้ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมดำเนินการและได้รับประโยชน์จากการดำเนินการดังกล่าวด้วยตามที่กฎหมายบัญญัติ

นโยบายด้านวัฒนธรรมของรัฐบาล

จากคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี นางสาวแพทองธาร ชินวัตร นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา วันพฤหัสบดีที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๖๗

ได้มีการกล่าวถึงวัฒนธรรมไว้ในส่วนของ

๑. การสร้างโอกาสต่อยอดจากอุตสาหกรรมเดิม

ข้อที่ ๑.๒ รัฐบาลจะส่งเสริมการยกระดับภูมิปัญญาไทยไปสู่วัฒนธรรมสร้างสรรค์ (Creative Culture) เพื่อส่งเสริม Soft Power ของประเทศ จะสนับสนุนและส่งเสริมการปรับใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้าน (Local Wisdom) ซึ่งเป็นศักยภาพของคนไทยและทุนทางวัฒนธรรมของประเทศไทย ทั้งอาหารท้องถิ่นไทย ผ้าไทย มวยไทย ศิลปะการแสดงไทย ดนตรีไทย ผสมผสานกับศิลปะร่วมสมัย และสุราชุมชน เพื่อยกระดับสินค้า โครงการ OTOP ทั้งด้านมาตรฐานและดีไซน์ให้ทันสมัย โดดเด่น แตกต่าง และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคทั่วโลก รวมทั้งจะสนับสนุนการสอดแทรกทุนทางวัฒนธรรมในภาพยนตร์ไทยและสื่อทุกรูปแบบ

๒. การพัฒนาคนไทย

รัฐบาลเชื่อว่าทุนมนุษย์เป็นรากฐานที่สำคัญของการพัฒนาประเทศ รัฐบาลจะเร่งส่งเสริมผลักดันให้เกิดการพัฒนาคนไทยทุกช่วงวัยอย่างเต็มกำลังและความสามารถ โดย

ข้อที่ ๑. รัฐบาลจะส่งเสริมการเกิดและเติบโตอย่างมีคุณภาพของเด็กทุกคนอย่างเท่าเทียม เด็กไทยทุกคนจะต้องเข้าถึงศูนย์ดูแลเด็กปฐมวัยที่มีมาตรฐานเมื่อเติบโตก็ได้เรียนหนังสือที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล ส่งเสริมการปลดล็อกศักยภาพ ทั้งด้านศิลปะ วัฒนธรรม และความสามารถทางกีฬา และพัฒนาระบบการศึกษาที่ยืดหยุ่นทั้งในระบบ นอกกระบบ ตามอัธยาศัย และการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาสนับสนุน ตอบโจทย์ศักยภาพของผู้เรียน ลดภาระและลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้สองภาษา โดยใช้ AI เป็นการช่วย เน้นการสอนทักษะที่ใช้ประโยชน์ได้ในชีวิตจริงเพื่อการสร้างรายได้ (Learn to Earn) ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ รวมทั้งการค้นหาและช่วยเหลือเด็กและเยาวชนที่หลุดจากระบบการศึกษาพร้อมทั้งส่งเสริมการปฏิรูประบบอาชีวศึกษาและอุดมศึกษาเพื่อให้ตอบสนองต่อความต้องการแรงงานในอนาคตและรองรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning)

ข้อที่ ๒. รัฐบาลจะยกระดับทักษะและปลดล็อกศักยภาพของคนไทยเพื่อสร้างงาน สร้างรายได้ โดยรัฐบาลจะสนับสนุนการสร้าง Soft Power ของประเทศ ผ่านการส่งเสริม ๑ ครอบครัว ๑ ซอฟต์แวร์ (OFOS) จัดตั้งศูนย์สร้างสรรค์การออกแบบและส่งเสริมวัฒนธรรมในพื้นที่ เช่น ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ (TCDC) และสำนักงานส่งเสริมวัฒนธรรมสร้างสรรค์ (THACCA) เพื่อยกระดับและพัฒนาความสามารถด้านวัฒนธรรมสร้างสรรค์ของคนไทยให้สร้างมูลค่า เสริมทักษะเดิม (Reskill) เพิ่มทักษะใหม่ (Upskill) ให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี เพื่อให้แรงงานได้รับค่าจ้างที่เหมาะสมกับทักษะที่เพิ่มขึ้น เช่น ทักษะด้านการประยุกต์ใช้ AI รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้ประกอบการทั้งภาครัฐและภาคเอกชนดึงศักยภาพของผู้สูงอายุมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

๓. ความเชื่อมั่นทั้งของคนไทยและต่างชาติ

ข้อที่ ๑. รัฐบาลจะเร่งจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับประชาชนให้เป็นประชาธิปไตยมากขึ้นโดยเร็วที่สุด โดยยึดโยงกับประชาชนและหลักการของประชาธิปไตย สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนสากล เคารพพหุวัฒนธรรม

เพื่อเป็นบันไดสู่การพัฒนาประชาธิปไตยของประเทศไทยให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน โดยมีเสถียรภาพทางการเมือง เป็นปัจจัยเร่งที่สำคัญ รวมถึงการสร้างสันติภาพและสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ประชาชนมีส่วนร่วม อย่างยั่งยืน

สภาวัฒนธรรม

สภาวัฒนธรรมมีการจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๓ และกฎกระทรวง ที่เกี่ยวข้อง โดยเป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญในพื้นที่ ในการสร้างเวทีทางวัฒนธรรมของชุมชนในรูปแบบที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วม ได้แลกเปลี่ยนความรู้ สามารถฉีกกำลังแก้ไขปัญหาและสนับสนุนส่งเสริม ชุมชนร่วมกันบนความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม อีกทั้ง ยังเป็นองค์กรที่ช่วยเหลือเกื้อกูล เติมเต็ม ด้านวัฒนธรรม ด้วยปรัชญาที่ว่าวัฒนธรรมเป็นของประชาชน การดำเนินงานสภาวัฒนธรรมจะบรรลุผลได้ ต้องให้ประชาชนผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรมเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบดำเนินงานวัฒนธรรมอย่างมีบทบาทสำคัญ สภาวัฒนธรรมจึงถือเป็นกลไกในการผลักดันและน่านโยบายไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลเป็นรูปธรรม

ศิลปินแห่งชาติ

ศิลปินแห่งชาติ เป็นทรัพยากรบุคคลสำคัญทางด้านศิลปะที่ได้สืบสานงานศิลปะของชาติให้เชื่อมโยง จากอดีตมาสู่ปัจจุบันเป็นการถ่ายทอดภูมิปัญญาของบรรพบุรุษในอดีตให้มีความรุ่งโรจน์สืบไปในอนาคตข้างหน้า ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้จัดทำโครงการศิลปินแห่งชาติ มาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๗ เพื่อสรรหา ส่งเสริม สนับสนุน และช่วยเหลือศิลปินผู้สร้างสรรค์ผลงาน ศิลปะล้ำค่า อันทรงคุณค่าของแผ่นดิน ยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นศิลปินแห่งชาติ โดยมีสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ เป็นผู้พิจารณา

ประเทศไทยจึงกำหนดให้มี “วันศิลปินแห่งชาติ” ซึ่งตรงกับวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ของทุกปี เพื่อเป็นการประกาศยกย่องและเชิดชูเกียรติของศิลปินแห่งชาติ ผู้ถ่ายทอดศิลปะอันงดงามและทรงคุณค่า เหตุที่มีการกำหนดให้วันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ของทุกปี เป็นวันศิลปินแห่งชาติ เนื่องจากตรงกับวันคล้าย วันพระราชสมภพของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ ๒ แห่งราชวงศ์จักรี ผู้ทรงเป็น พระปฐมบรมศิลปินแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ด้วยทรงพระปรีชาสามารถในศิลปกรรมด้านต่าง ๆ หลายสาขา ไม่ว่าจะเป็นด้านกวีนิพนธ์ ด้านประติมากรรม และด้านดนตรี เพื่อเป็นการน้อมรำลึกถึงพระมหากษัตริย์คุณอันยิ่งใหญ่

คุณสมบัติของศิลปินแห่งชาติ

๑. เป็นผู้มิสัญชาติไทยและยังมีชีวิตอยู่ในวันตัดสิน
๒. เป็นผู้ที่มีความสามารถ มีความเชี่ยวชาญ และมีผลงานดีเด่น เป็นที่ยอมรับของวงการ ศิลปินแขนงนั้น
๓. เป็นผู้สร้างสรรค์และพัฒนาศิลปะแขนงนั้นจนถึงปัจจุบัน
๔. เป็นผู้ผดุงและถ่ายทอดศิลปะแขนงนั้น
๕. เป็นผู้ปฏิบัติงานศิลปะแขนงนั้นอยู่ในปัจจุบัน
๖. เป็นผู้มีความคุณธรรมและมีความรักในวิชาชีพของตน
๗. เป็นผู้มีความผลงานที่ยังประโยชน์ต่อสังคมและมนุษยชาติ

การจำแนกสาขาศิลปะของโครงการศิลปินแห่งชาติ

๑) สาขาทัศนศิลป์ (Visual Art) หมายถึง ศิลปะที่มองเห็นได้ด้วยตา จะเป็นศิลปะสองมิติ หรือสามมิติ ซึ่งได้แก่ ผลงานศิลปกรรมประเภทต่าง ๆ ที่แสดงถึงภูมิปัญญาของผู้สร้างสรรค์และมีเอกลักษณ์ ที่โดดเด่น ดังต่อไปนี้

- ก. จิตรกรรม หมายถึง ภาพเขียนสีและภาพลายเส้น
- ข. ประติมากรรม หมายถึง งานปั้นและแกะสลัก
- ค. ภาพพิมพ์ หมายถึง ศิลปะการพิมพ์ด้วยกรรมวิธีต่างๆ เช่น การพิมพ์ด้วยแม่พิมพ์ไม้ โลหะ ฯลฯ
- ง. ภาพถ่าย หมายถึง ผลงานศิลปะภาพถ่ายที่เสนอด้วยสื่อและกรรมวิธีต่าง ๆ
- จ. สื่อประสม หมายถึง ผลงานศิลปะที่สร้างสรรค์ขึ้นด้วยกรรมวิธีและเทคนิคต่าง ๆ อย่างอิสระ

๒) สาขาสถาปัตยกรรม (Architecture) หมายถึง งานออกแบบ หรืองานออกแบบ และงานก่อสร้างอาคารสวยงาม มีคุณค่าทางศิลปะ และมีวิทยาการ ซึ่งแสดงภูมิปัญญาของผู้ออกแบบอย่างโดดเด่น ได้แก่ สถาปัตยกรรมไทยและสถาปัตยกรรมร่วมสมัย

๓) สาขาวรรณศิลป์ (Literature) หมายถึง บทประพันธ์ที่ปลุกมโนคติของผู้อ่าน ทำให้เกิดจินตนาการความเพลิดเพลิน และเกิดอารมณ์ต่าง ๆ ตามเจตนาอารมณ์ของผู้ประพันธ์ ได้แก่ กวีนิพนธ์ เรื่องสั้น นวนิยาย บันเทิงคดี สำหรับเด็กและเยาวชน อาทิ หนังสือเด็ก วรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่อย่างกว้างขวาง

๔) สาขาศิลปะการแสดง (Performing Art) หมายถึง ศิลปะที่เกี่ยวข้องกับการแสดง ซึ่งเป็นได้ทั้งแบบดั้งเดิมหรือพัฒนาขึ้นมาใหม่ ได้แก่

ก. การละคร ประกอบด้วย ละครรำ เช่น โนห์รา ชาตรี ฯลฯ ละครร้อง โขน ลิเก ระบำ (ประดิษฐ์ขึ้นมาใหม่) รำ (ประดิษฐ์ขึ้นมาใหม่) ฟ้อน (ประดิษฐ์ขึ้นมาใหม่) เซิ้ง (ประดิษฐ์ขึ้นมาใหม่) หุ่น เช่น หุ่นละครเล็ก หุ่นกระบอก หนังใหญ่ หนังตะลุง การเขียนบทหรือบทละคร (เพื่อการแสดง)

ข. การดนตรี แบ่งออกเป็นดนตรีไทย และดนตรีสากล

- นักดนตรี ต้องเป็นนักดนตรีเด่นเฉพาะเครื่องมือ

- นักร้อง ต้องมีความสามารถทั้งร้องส่งและร้องรับในการแสดงต่าง ๆ และสามารถแห่

ทำนองต่าง ๆ ได้ (แห่เฉพาะแบบดั้งเดิม)

- นักประพันธ์เพลง ต้องประพันธ์ ทั้งทางร้องและทางดนตรี

- ผู้อำนวยการ ต้องเป็นผู้อำนวยเพลงดีเด่น

- ผู้ผลิตเครื่องดนตรี

ค. การแสดงพื้นบ้าน ประกอบด้วย หมอลำ ซอ ลำตัด เพลงฉ่อย เพลงอีแซว เพลงบอก สวดคฤหัสถ์ เป็นต้น

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๘ - ๒๕๖๖ มีศิลปินแห่งชาติได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติแล้ว จำนวน ๓๖๗ คน สำหรับบุคคลที่ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นศิลปินแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๖ มีจำนวน ๑๒ คน ได้แก่

สาขาทัศนศิลป์

- ศาสตราจารย์เกียรติคุณกัญญา เจริญศุภกุล (สื่อผสม)
- นางวิภาวดี พัฒนพงศ์พิบูล (สถาปัตยกรรมภายใน)
- ร้อยตรี ทวี บุรณเขตต์ (ประณีตศิลป์ - ช่างปั้น หล่อ)
- นายสุตสาคร ชายเสม (ประณีตศิลป์ - เครื่องประกอบฉาก)

สาขาวรรณศิลป์

- นายประสาทพร ภูสุศิลป์ธร
- นายวศิน อินทสระ

สาขาศิลปะการแสดง

- นายสมบัติ แก้วสุจริต (นาฏศิลป์ไทย - โขน ละคร)
- นายไชยยะ ทางมีศรี (ดนตรีไทย)
- นายพิเชษฐ์ เอี่ยมชานา (การแสดงพื้นบ้าน - เพลงน้อย)
- จำโทหญิง ปริยนันท์ สุนทรจามร (นักร้องเพลงไทยสากล - ลูกทุ่ง)
- นายสุธีศักดิ์ ภักดีเทวา (นาฏศิลป์สากล)
- รองศาสตราจารย์บรรจง โกศลวัฒน์ (ภาพยนตร์)

คำตอบแทน - สวัสดิการของศิลปินแห่งชาติ

สำหรับผู้ที่ได้รับยกย่องเป็นศิลปินแห่งชาติ จะได้รับเงินตอบแทน เดือนละ ๒๕,๐๐๐ บาท สามารถเบิกเงินสวัสดิการเพื่อการรักษาพยาบาลได้ตามระเบียบราชการ ไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาทต่อปี มีค่าช่วยเหลือเมื่อประสบสาธารณภัย รายละไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท ค่าของเยี่ยมในยามเจ็บป่วยหรือในโอกาสสำคัญ เท่าที่จ่ายจริง รายละไม่เกิน ๓,๐๐๐ บาท ต่อครั้งต่อครั้ง และหากเสียชีวิต จะมีค่าช่วยเหลืองานศพ ๒๐,๐๐๐ บาท ค่าจัดทำหนังสือที่ระลึกไม่เกิน ๑๕๐,๐๐๐ บาท และค่าเครื่องเคศพตามประเพณีที่เหมาะสมเท่าที่จ่ายจริง รายละไม่เกิน ๓,๐๐๐ บาท

บทสรุป

พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ ให้ความสำคัญในเรื่องของการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในทุกระดับ เพราะประชาชนในพื้นที่ถือเป็นเจ้าของวัฒนธรรมของท้องถิ่น มีการจัดตั้งสภาวัฒนธรรมระดับต่าง ๆ เพื่อเป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการขยายเครือข่ายการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมในพื้นที่ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของกลุ่มคนที่แตกต่างกันไป โดยมีศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นเป็นตัวบ่งชี้ความสำคัญของบุคคลในสังคมซึ่งสืบทอดกันมาช้านาน มุ่งเน้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการดำเนินงานวัฒนธรรมในท้องถิ่นตนเองในรูปแบบต่าง ๆ อันจะเป็นการผลักดันให้เกิดการพัฒนา อนุรักษ์ฟื้นฟูมรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติให้เกิดความยั่งยืน ซึ่งบริบทของสภาวัฒนธรรมแต่ละจังหวัดมีความแตกต่างกัน ในเรื่องของความพร้อม ศักยภาพในการดำเนินงาน ความเข้มแข็ง หรือความร่วมมือจากภาคีเครือข่าย เป็นต้น จึงทำให้มีจุดแข็ง จุดอ่อนที่ไม่เท่าเทียมกันในแต่ละพื้นที่ นอกจากนี้ ยังมีการกำหนดให้มีคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ เพื่อให้มีอำนาจในการกำหนดแผนการเงินและแผนงบประมาณรายจ่ายประจำปีของกองทุนฯ รวมถึงระเบียบที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปใช้เป็นงบประมาณในการดำเนินงานด้านบุคลากร โครงการด้านวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึง มีการกำหนดในเรื่องของศิลปินแห่งชาติไว้ ให้มีการสรรหาและคัดเลือกบุคคลผู้มีความสามารถยอดเยี่ยมทางศิลปะ สาขาทันตศิลป์ ศิลปะการแสดง และวรรณศิลป์ เพื่อประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นศิลปินแห่งชาติ สร้างความภูมิใจให้แก่ศิลปินที่ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ ซึ่งประเทศไทยเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม และวัฒนธรรมเป็นปัจจัยหนึ่งของการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสร้างความเจริญให้ประเทศชาติอย่างยั่งยืน โดยที่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ดังนั้น การพัฒนาและสืบทอดวัฒนธรรม ถือเป็นกระบวนการสำคัญที่จะดำรงไว้ซึ่งสิ่งที่ตั้ง

บรรณานุกรม

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. ศิลปินแห่งชาติ. http://art.culture.go.th/art_aboutUs.php (สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๖๗).

กระทรวงวัฒนธรรม. ลักษณะวัฒนธรรมไทย.

<https://wiki.m-culture.go.th/index.php/ลักษณะวัฒนธรรมไทย> (สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๖๗).

ฐากร สิทธิโชค. วิธีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมไทย.

http://www2.huso.tsu.ac.th/HUSO_ALL_NEWS/22/data_sub_menu_254.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๖๗).

รุจน์ หาเรือนทอง. วัฒนธรรมไทย.

<https://www.sw2.ac.th/images/user/root/soc31101/7soc.pdf> (สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๖๗).

โรงเรียนทรายนวลวิทยา. ประเภทและการจัดประเภทของวัฒนธรรม.

[https://saimoon.thai.ac/client-upload/saimoon/uploads/filesใบความรู้ที่ %2010%20ประเภทและการจัดประเภทของวัฒนธรรม.pdf](https://saimoon.thai.ac/client-upload/saimoon/uploads/filesใบความรู้ที่%2010%20ประเภทและการจัดประเภทของวัฒนธรรม.pdf) (สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๖๗).

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. ความหมายวัฒนธรรม. <http://legacy.orst.go.th/?knowledges=วัฒนธรรม-๗-สิงหาคม-๒๕๕๕> (สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๖๗).

สำนักวิชาการ. เอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. .... ปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่...) พ.ศ. ....

<https://dl.parliament.go.th/backoffice/viewer2300/web/viewer.php> (สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๖๗).

Thai PBS. เปิดคำแถลงนโยบาย "รัฐบาลแพทองธาร" ต่อรัฐสภาฉบับเต็ม.

<https://www.thaipbs.or.th/news/content/344083> (สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๖๗).

Thai PBS. ยกย่อง 12 ศิลปินแห่งชาติ 2566 "ไย่ง เชิญยิ้ม-วงจันทร์ ไพโรจน์".

<https://www.thaipbs.or.th/news/content/343595> (สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๖๗).